

ОБЛИЧЧЯ ЗЛА. ЯКИЙ ВИГЛЯД МАЄ ВІЙСЬКОВИЙ ЗЛОЧИНЕЦЬ?

Коло німецько-єврейський філософ Ханна Арендт 1961 року повідомила про суд над Адольфом Ейхманом в Ізраїлі, то вона була вражена його буденністю та «банальністю зла». Злочинець говорив і діяв як будь-хто інший, але точно не як монстр. І все ж саме він зіграв вирішальну роль в одному з найжахливіших злочинів історії – знищенні євреїв Європи під час Голокосту.

Перенесіться в Росію 2022 року й погляньте на сучасних військових злочинців. Такі, як російський диктатор Володимир Путін чи міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров, схоже, насолоджувалися б тортурами та звалтуванням. Риб'ячі очі Путіна неживі; його слабе підборіддя говорить про мізерну особистість, яка потребує відстоювати свою адекватність, принижуючи інших. Позбавлені будь-яких емоцій обличчя й щелепи Лаврова нагадують вбивць, які знімалися в «Хрещеному батьку».

А ще був незрівнянний Володимир Жириновський, в якого піна в кутиках рота була майже 30 років, перш ніж на решті він покинув цей світ і перебрався в гарячіші місця.

Але нова порода російських військових злочинців значно більше схожа на Ейхмана, ніж на Йозефа Геббельса чи Владіміра Леніна. Завдяки дослідницькому відділу Bellingcat, тепер ми маємо інформацію про людей, «яким доручено вручну програмувати складні траєкторії польоту російських високоточних крилатих ракет» і скеровувати їх на цивільне населення України.

«Після шестимісячного розслідування компанії Bellingcat та її партнерам The Insider і Der Spiegel вдалося виявити таємну групу з десятків військових інженерів з професійним досвідом у сфері ракетного програмування. ...Більшість членів, ідентифікованих Bellingcat та партнерами цієї організації, – молоді чоловіки та жінки, серед яких навіть подружжя пара. Багато з них мають досвід роботи в ІТ і навіть у сфері створення комп'ютерних ігор. Військові інженери... Молоді люди, здебільшого їм за тридцять, а чотирьом наймолодшим членам групи – лише 24 роки. ...На відміну від своїх ровесників-військових, більшість з яких принаймні наражаються на певний особистий ризик біля лінії фронту, ці молоді люди працюють із захищених командних центрів у Москві та Санкт-Петербурзі, і, здається, живуть цілком нормальним життям без втручання у нього війни, в якій вони, однак, відіграють вирішальну роль».

Bellingcat також оприлюднив світлину однієї з таких груп датовану 2013 роком. Четверо жінок у команді мають дуже милі посмішки та мають вигляд, як у підлітків. Один хлопець схожий на неповнолітнього. Семеро чоловіків скидаються на тридцятирічних. Решта троє взагалі нагадують порядних чоловіків років сорока. Тим не менше, або ці люди, або дуже схожі на них, щодня вбивають десятки невинних людей. Як і Ейхман, вони, безсумнівно, сказали б, що просто виконують накази. Ханна Арендт відразу ж упізнала б у них тих, ким вони є насправді: військовими злочинцями та монстрами.

Ще одним прикладом сучасного російського військового злочинця є Антон Красовський, донедавна ведучий ток-шоу на телеканалі Russia Today. Красовський схожий на професора чи аспіранта з «Ліги Плюща» – асоціації восьми найстаріших американських університетів: акуратно підстрижена борода, окуляри в металевій оправі, чуйне, розумне обличчя. І все ж це та сама людина, яка, посміхаючись, заявила, що українських дітей, які не люблять росіян, слід топити або спалювати. Його співрозмовник, письменник-фантаст, слухає це все, навіть не моргнувши оком. Потім Красовський додає, що України «не має бути взагалі». Письменник не погоджується з ним на тій підставі, що вона має слугувати сховищем для людей, «з якими я не хотів би жити в одній країні». «Ну, тоді ми їх просто розстріляємо», – відповідає Красовський.

Опинившись після таких слів у халепі, – а його товариші справді були шоквані або ж принаймні прикидалися, – Красовський попросив у колег вибачення. Але чому? Тому що те, що він сказав, було злочинним? Тому що це була мова геноциду? Звичайно, ні. «Найголовніше, що це було просто несмачно». Ні, несмак був найменшою з його проблем.

Я вже багато разів говорив про це, але варто повторити ще раз: із сьогоднішньою Росією щось дуже, дуже не так. Було б чудово, якби єдиними людьми з нестабільною психікою в Росії були лише Путін та його оточення. На жаль, цілком очевидно, що хвороба вкоренилась значно глибше й охопила значно ширші верстви російського населення. Не добре пасивно підтримувати війну й Путіна. Але те, що «нормальні» росіяни беруть активну, енергійну та радісну участь у масових вбивствах, свідчить про хворе суспільство, яке потребує тривалої терапії.

Я підозрюю, що Арендт погодилася б, що не буде миру ні в Україні, ні деінде на постсоветському просторі, до поки мільйони росіян віддають шану Ейхману, залишаючись втіленнями банальності зла.

Олександр МОТИЛЬ (США)

The Hill
5 листопада 2022 року

Переклад з англійської
Вікторії О. РОМАНЧУК

Працівники Головного обчислювального центру Генерального штабу РФ 2013 року. Крайній справа: полковник Ігор Багнюк. Bellingcat геолокував цю фотографію на внутрішній двір розгалуженої будівлі ГШ ЗС РФ на Знаменці, 19